

02-01-2021

OM HET NIET TE VERGETEN (12)

Het blad "Kerknieuws" in de aanloop naar de bouw van de Ontmoetingskerk

De vorige keer ('Onderweg' december 2020) eindigde ik met het besluit in het najaar van 1989 om in Geleen een nieuw kerkgebouw te bouwen ter vervanging van de Hervormde Tunnelkerk aan de Houtmanstraat, die al enige tijd tevoren gesloten was, de Gereformeerde Bethelkerk aan de Groenstraat en de Hervormde Kruiskerk aan de Parklaan. De nieuwe kerk moest niet alleen plaats bieden aan de kerkdiensten voor geheel Geleen, maar ook aan de vele doordeweekse activiteiten in de Bethelkerk en de Kruiskerk. Samen vonden daar per jaar circa 400 bijeenkomsten per jaar plaats met circa 8000 deelnemers! Kort daarvoor was al de grote restauratie van kerk en pastorie te Beek aangezet. Op 6 mei 1990 werd dit werk te Beek feestelijk afgesloten. In de feestbijlage bij het Kerknieuws van 26 april 1990 staat een fraaie tekening van het complex. Bij deze belangrijke ontwikkelingen in onze gemeente was Kerknieuws weer een belangrijke tijdsgetuige.

Voor de bouw van de nieuwe kerk in Geleen werd een stuk grond aan het Emmaplein verworven. Een bouwbegeleidingscommissie onder leiding van Wim van der Linde werd ingesteld. In dezelfde tijd werd de leegstaande Tunnelkerk verkocht aan de burgerlijke gemeente Geleen en korte tijd later ook de Bethelkerk en de Kruiskerk. De Bethelkerk zou spoedig gesloten worden, maar de Kruiskerk bleef beschikbaar tot de nieuwe kerk gereed zou zijn. Daar er toen een uitgebreid jeugdwerk binnen de gemeente was, werd voor de jeugd een directieket gehuurd en bij de Kruiskerk gezet, totdat de aparte jeugdrimte in de nieuwe kerk gereed zou zijn. De laatste kerkdienst in de Bethelkerk was op 30 juni 1991. In de tussentijd, tot de Ontmoetingskerk gereed zou zijn, werden de kerkdiensten voortgezet in de Kruiskerk. Later verrezen op beide plekken flatgebouwen, zoals de burgerlijke gemeente had gepland.

Voor de nieuwbouw werd architect Povsé & Partners te Geleen aangetrokken en bouwmaatschappij Jongen ging de kerk bouwen. Teun van Hoek was toen voorzitter van de Raad van Beheer, wat door alle beheersactiviteiten een behoorlijk zware functie inhield. Kerknieuws, dat iedere twee weken uitkwam, berichtte bijna iedere keer uitvoerig over de voortgang van de bouw van de kerk. In het Kerknieuws van 11 april 1991 vinden we een voorlopige beschrijving en plattegrond van de nieuw te bouwen kerk, die toen nog geen naam had. Het nummer van 20 juni ging vergezeld van een fraaie brochure met veel gegevens over de te bouwen kerk. De opbrengst van de oude kerken was niet voldoende voor de aankoop van de grond, de bouw en de inrichting inclusief een goed orgel, zodat intussen de geldwerving ter hand werd genomen. In Kerknieuws werd als doel van die actie aangegeven dat er uiteindelijk geen lening nodig zou zijn, zodat de toekomstige generatie daar niet mee opgezadeld werd. Door vele extra giften van binnen en buiten de gemeente is dit doel boven iedere verwachting geslaagd. Na een half jaar was het streefbedrag al overschreden! De al bestaande Kerkgebouwenstudiecommissie beried zich samen met adviseurs vanuit de toen nog zelfstandige beide landelijke kerken (de Nederlandse Hervormde Kerk en de Gereformeerde Kerken in Nederland) en met Henk van Loo namens de organisten op de kwaliteit van de orgels van Bethel- en Kruiskerk. Meenemen? Verkopen? Moest er in een nieuwe kerk een nieuw orgel komen? In het overleg bleek dat beide bestaande orgels in Bethel- en Kruiskerk niet best waren. Hoge kosten waren te verwachten. Besloten werd daarom een nieuw orgel aan te schaffen. Door een buitenkans, waarin Henk van Loo een grote rol speelde, kwam het huidige grote Faema-orgel in de Ontmoetingskerk tot stand. Dit is een van de beste moderne (en toch klassieke) orgels in de verre omtrek. Het orgel van de Kruiskerk werd verkocht aan de Hervormde gemeente te Bodegraven. In de Ontmoetingskerk kwam voorlopig het Verschuierenorgel uit het Koetshuis te Beek, dat daar als koororgel werd gebruikt.

Helaas bleek het door Karel Appel in zijn jonge jaren gebrandschilderde raam in de Kruiskerk niet goed in de nieuwe kerk te passen. Bovendien was er een kostbare reparatie nodig. Besloten werd daarom om het raam te verkopen. Hans Korevaar zette zich er zeer voor in om het kunstwerk voor Geleen te behouden, maar de burgerlijke gemeente zag daarin geen opdracht. In het Kerknieuws van 21-11-1991 werd bekendgemaakt dat de nieuwe kerk te Geleen 'Ontmoetingskerk' zou gaan heten. De gemeentelieden waren in de gelegenheid gesteld om namen voor te stellen en de Federatieraad had deze naam gekozen. Ds. Compagner legde uit dat de naam weerspiegelt dat de kerk de plaats is waar wij God kunnen ontmoeten, maar

tevens de plaats waar we elkaar ontmoeten. Bovendien is de kerk ook een open huis, waar het gaat om de ontmoeting met de wereld, de samenleving van mensen.

Heel vervelend was het geschil met een aannemingsbedrijf dat meende rechten te kunnen ontlenen aan oriënterende gesprekken over mogelijke kerkbouw in Geleen, die in een zeer vroeg stadium hadden plaatsgevonden. Het bedrijf probeerde de zaak via de pers te spelen. Hoewel de Raad van Beheer dacht in zijn recht te staan, werd uiteindelijk besloten de dreigende langdurige en kostbare rechtszaak af te kopen. Uit stukken in Kerknieuws blijkt duidelijk de teleurstelling van de kerkrentmeesters over de wijze waarop de andere partij deze kwestie had aangepakt. Alsof de kerkgemeente nog niet voldoende omhanden had, werd ingegaan op een initiatief van de burgerlijke gemeente Stein om een flinke restauratie van de kerk te Urmond uit te voeren. Onze gemeente moest daarvoor circa een ton (toen nog guldens) bijeenbrengen. Als geldwerver trad weer de onvermoeibare Henri van Bloemen uit Geulle op. De kerkgemeente bloeide dermate, dat ook dit grote werk financieel mogelijk was, na de restauratie in Beek en de bouw van de Ontmoetingskerk te Geleen. Er behoefde ook nu zelfs geen hypotheek te worden genomen. De restauratie in Urmond ging in april 1992 van start. De St. Martinusparochie van Urmond stelde zolang haar kerk ter beschikking voor de 9 uur-diensten, een bijzondere geste in de goede verhouding tussen de beide Urmondse kerkgemeenten. In mei verhuisde de Kerknieuwsinventaris van de Kruiskerk naar de nieuwe Ontmoetingskerk. Sindsdien werd het blad daar gedrukt en gereed gemaakt voor bezorging. Hiertoe werd een gemeenschappelijke vouwploeg opgericht, die nog heden bestaat.

De laatste dienst in de Kruiskerk vond plaats op Pinksterzondag 7 juni 1992. Op de volgende zondag, Drieëenheidszondag 14 juni, was de eerste dienst in de nieuwe Ontmoetingskerk. Deze dienst was nog redelijk sober, want op 20 september 1992 zou de Ontmoetingskerk officieel in gebruik worden genomen met een hele ontmoetingsweek en een feest, waarbij ook gasten uit Lövenich en Erfurt aanwezig waren. Aan de wand van de kerk kwam een drievoudig kruis. Teun van Hoek legde in Kerknieuws de symboliek uit: de Ontmoetingskerk als opvolgster van de Tunnelkerk, de Bethelkerk en de Kruiskerk. Er kwam ook een vitrine met de drie oude kanselbijbels. De Avondmaalstafel werd geschonken door de zustergemeente de Evangelische Gemeinde Lövenich/Baal. De tafel heeft op de hoekpunten bazuinengeltjes, die verwijzen naar de bazuinengel op de kerktoren te Lövenich. De bazuinengel is het symbool van de kerken van de vroegere Gulikse Hervormde (of Gereformeerde) Kerk (Reformierte Kirche van Jülich, Kleve, Mark und Berg), waarvan de gemeenten van Lövenich, Urmond samen met Grevenbicht en ook die van Susteren en Sittard, deel uitmaakten. Bij de ingebruikneming werd ook het kunstwerk van beeldhouwer Piet Killaars uit Maastricht gepresenteerd. Dit is aangebracht boven het liturgisch centrum en wil de gedachte van de naam 'Ontmoetingskerk' weergeven. Volgens de eigen woorden van de kunstenaar wilde hij een mediatief

beeldreliëf weergeven van een vloeiende gedachtestroom die van beneden naar boven en van boven naar beneden stroomt en in een centraal punt samenkomt. Omstreeks dezelfde tijd kwam ook de restauratie van de kerk te Urmond gereed. Bij deze gelegenheid werden twee nieuwe kroonluchters aangebracht, waarvan er één werd geschonken door de Maatschappij van Welstand, die kort daarvoor in Urmond op bezoek was geweest.

Wim Hoogstraten, Urmond 24-12-2020

Historie/Monica Bosman, 02-01-2021

Bron: historisch archief van www.protestants-sittard.nl,
Nieuwsid: 5401, Subitem: 155.

28-01-2021

OM NIET TE VERGETEN (13)

Buiten de bouw van de Ontmoetingskerk heeft "Kerknieuws" in de jaren 90 nog veel meer te berichten

De vorige keer ('Onderweg' januari 2021) was mijn stukje over Kerknieuws als tijdsgetuige geheel gewijd aan de voorbereidingen tot de bouw van de Ontmoetingskerk te Geleen en aan grote restauratiewerken aan de gebouwen in Beek en Urmond. In de jaren 90 was de aandacht binnen de gemeente echter beslist niet beperkt tot gebouwenkwesties, zoals hierna zal blijken. Na de val van de Berlijnse Muur en het snelle verdwijnen van de communistische dictaturen in Oost-Europa, ontstonden nieuwe kansen voor de kerken aldaar. Het Werelddiaconaat nam het initiatief om die kerken te helpen. Onze gemeente had al jaren contact met kerken achter het IJzeren Gordijn, die nu verder aangehaald konden worden. Daarnaast kwam door een initiatief van Jaap Strikwerda een partnerschap met de Evangelische Kaufmannskirche te Erfurt tot stand. Nog heden in 2021 wisselen we met hen de kerkbladen uit. Op 19 augustus 1990 waren ds. Klaus Bürger uit Erfurt en zijn gezin voor de eerste keer onze gasten in de Bethelkerk. Het gesprek ging erover hoe de Kerk moest omgaan met de geweldige veranderingen in de voormalige DDR na de val van de Muur. Op 10 en 11 november (St. Maarten, naamdag van Martin Luther, die in Erfurt studeerde) ging een delegatie van onze gemeente naar Erfurt. Kerknieuws berichtte over het programma rond het thema 'Wie deelt, wordt niet armer', over gerechtigheid en vrijheid in een steeds materialistischer wordende wereld.

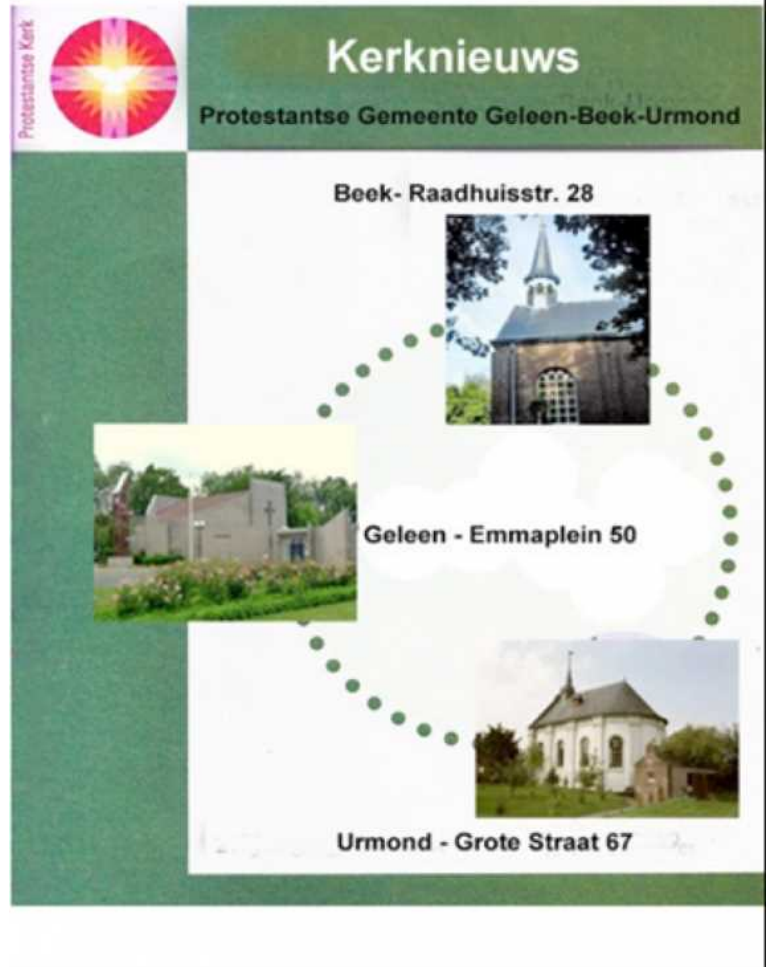
Maar ook aan deze zijde van de gevallen Muur hield onze gemeente de oecumenische contacten warm. In het najaar van 1990 kwam zuster gemeente Lövenich met 35 man bij ons op bezoek. Dit was al het 6e jaar van deze geregelde uitwisseling over de landsgrenzen heen. Begin 1991 werd ook contact gelegd met de Nederlandse Gereformeerde Kerk te Maastricht. Hun predikant ds. W. van der Vegt woonde in Geleen. Ook met deze gemeente, die inmiddels is samengegaan met de Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt, wisselen we anno 2021 nog steeds de kerkbladen uit. Voorts berichtte Kerknieuws over regelmatige avondgebeden samen met de Pastoor van Arsparochie. De Commissie Vorming & Toerusting van onze gemeente fuseerde zelfs met de toerustingscommissie van die parochie. Ook deze oecumenische relatie bestaat tot op de huidige dag, al is de parochie inmiddels in een groter verband opgenomen. De gemeenschappelijke toerustingscommissie stelde, en stelt nog steeds, ieder jaar weer een prima toerustingsprogramma samen. Het blauwe programmaboekje verscheen steeds als bijlage bij Kerknieuws.

Als praktische oecumene begon Jan van Dongen een actie binnen de gemeente, om de bouw van een nieuw kerkje in Pangandaran (zuid-midden Java in Indonesië) te steunen. Er was een uitstekende respons.

De Werkgroep ZWO beval in een artikel in Kerknieuws het gebruik van Max Havelaar-keurmerk koffie aan. Daarop werd besloten die dan ook bij het koffiedrinken na de kerkdiensten te gebruiken.

Niet te vergeten is ook de Handwerkgroep in de Voorhof van de Bethelkerk, die veel geld opricht voor het project van Paul van Rijn voor kinderen in Brazilië.

Op het spirituele vlak plaatste ds. Jan Compagner regelmatig cursiefjes met overdenkingen in Kerknieuws. Deze waren altijd het lezen waard. Ook de beschouwelijke stukjes die Bertus Rietveld geregeld in Kerknieuws schreef onder de titel

'Een introvert 70-plusser', waren een bijdrage aan het spirituele gehalte van Kerknieuws. Zijn laatste bijdrage (nr. 25), in het Kerknieuws van 7 januari 1993, was bijzonder aangrijpend. Hij schreef haar vanuit het verpleeghuis, waarin hij na een herseninfarct éézijdig verlamd moest worden opgenomen. We kunnen van hem leren dat we bij opkomende geloofstwijfel mogen rekenen op de Heer, die alles als genade schenkt, ook het geloof zelf.

Intussen werd op 6 mei 1990 de grote restauratie van kerk en pastorie te Beek feestelijk afgesloten. In de feestbijlage bij het Kerknieuws van 26 april 1990 staat een fraaie tekening van het complex. Kerknieuws meldde dat er voortaan op marktdagen een maal per maand in het Koetshuis te Beek en de Voorhof bij de Bethelkerk koffieochtenden en -middagen zouden worden gehouden.

In het najaar van 1990 begon het Kerksecretariaat. Dit bespaarde de predikanten veel typewerk. Ik neem aan dat Ria Joosen-de Keijzer en Liny de Boer-de Boer hierbij betrokken waren maar dat staat er in het artikel niet bij. Over de ontwikkelingen bij Kerknieuws is te melden dat Guus Ravoo in maart 1990 na vele jaren definitief stopte als coördinator van de productie van Kerknieuws. Karel Kroon volgde hem op. Berend de Vries droeg het penningmeesterschap van de Kerkbladcommissie over aan Anja Govaart-de Bruijn.

Met het nummer van 11 april 1991 kreeg Kerknieuws een zachtgroene omslag om het blad beter te laten opvallen te midden van de steeds groeiende stroom reclamepapier. Tot nu toe was de omslag altijd van wit papier geweest. De groene omslagkleur is in gebruik gebleven tot eind 2019, toen Kerknieuws opging in Onderweg. Vanaf deze tijd kon Kerknieuws kopij per diskette worden aangeleverd, wat veel typewerk bespaarde.

Doordat veel nieuwe adverteerders werden gevonden, was de financiële toestand van Kerknieuws uitstekend. Niet minder dan ' 5000,- en een half jaar nog eens ' 2000,- konden als winst worden afgedragen aan de kerkenkas. Met de vele kapitaaluitgaven in deze tijd kwam dat de kerkrentmeesters prima uit.

Interessant is een bericht van de toenmalige voorzitter van de diaconie, Berend Kerkhoff: 'We kunnen vaststellen dat de offerbereidheid in onze kerkgemeenschap stijgende is!' Wist u dat de diaconie aanmerkelijk meer tijd besteden moet aan het uitgeven van het geld dan aan het verwerven ervan? Dit maakt het werk van de diakenen vaak plezierig om te doen'.

Een gemeentelid schreef in een ingezonden stuk: 'ik ben verwend met de speelse, transparante sfeer in de Beekse gemeente: spiritualiteit en gemoedelijkheid gaan hand in hand. In een wereld van efficiency, materialisme en gebondenheid biedt de kerk nog ruimte voor vrijheid, geest en stelt zij grenzen aan de vanzelfsprekendheid'.

Van 27-29 september 1991 was zuster gemeente Erfurt weer op bezoek in de Kruiskerk. O.a. was er een discussie van onze gemeente met die van Erfurt en onze andere zuster gemeente van Lövenich, waarvan ook een groep naar Geleen was gekomen. Het ging over de verschillende uitdagingen, waarvoor de drie gemeenten zich zagen geplaatst. De jeugd (ook die uit Erfurt) hadden een Ardennenweekeind, dat hierdoor een internationale inslag kreeg.

Herman Harmsen schreef in Kerknieuws over het Protestants Gemengd Kerkkoor (van Geleen-Oost), waarvan dirigente mw. van der Put was uitgevallen. Jaap Roosjen viel voor haar in. Regelmatig schreef ook de NCVB afdeling Geleen in Kerknieuws over de activiteiten.

Veel aandacht werd ook gegeven aan de jaarlijkse Israëlzondag. Het concertenprogramma op de mooie orgels van Beek en Urmond vormde ieder jaar een welkome bijdrage van onze kerkgemeente aan de Limburgse culturele activiteiten.

Ten gunste van de Peter Treckpoelfeesten in Beek was er op verzoek van het organiserende comité een tentoonstelling in kerk en Koetshuis over het thema 'De opkomst van het Protestantisme in het Zuiden'. Dick Knol en Matty Nieuwelink organiseerden regelmatig voor de kerkleden wandelingen in Limburg en de aangrenzende streken.

Een bijzonderheid in Kerknieuws in deze periode is de rubriek 'Missionair Nieuws'. Hierin wordt regelmatig bericht over missionaire initiatieven

in andere protestantse gemeenten in Limburg. Er was heel wat te melden. Zo was er eind oktober 1991 een 'Missionaire Werkdag' in Sittard, waar Christenen (RK en Protestant) en Moslims in onze streek voor het eerst tot inhoudelijke geloofsgesprekken kwamen. Voor begin 1993 werden soortgelijke gesprekken gepland in Beek, Stein en Geleen.

Het valt op hoeveel geboorten en doopsels er in deze tijd in de gemeente waren, niet alleen in Geleen, maar ook in Beek en Urmond.

Mw. J. Poot-Hogeveen nam het kosterschap van Beek over van mw. Driehuis. Coba is meer dan 25 jaar lang kosteres van Beek gebleven!

Op 18 januari 1992 overleed Betteke van Didden van de Urmondse kerkgemeente. Zij was jarenlang een belangrijke bron van bezieling voor de oude Protestantse families in de Maasband, die daar al sinds de Hervormingstijd wonen.

Op 17 mei 1992 nam ds. G. Verschragen na 21 jaar afscheid als predikant van de Hervormde gemeente te Sittard. Ds. H.G. Teeuwen uit Angerlo deed met Pinksteren intrede. Ds. Den Ouden-Ligtelijn nam op 3 mei 1992 afscheid als predikante van Grevenbicht wegens vertrek naar Helmond.

Op 4 oktober 1992 overleed ds. Dolf Odé, oud-predikant van de Hervormde gemeente Geleen-Oost. Hij was nog aanwezig geweest bij de ingebruikname van de Ontmoetingskerk op 20 september.

Kandidaat Ferdinand Borger werd de nieuwe predikant van de Gereformeerde Kerk van Sittard. Zijn eerste preekbeurt op 18 oktober 1992 was opvallend genoeg in Urmond en Geleen. Dit was het gevolg van een al eerder afgesproken dienstenruil, maar wellicht mag dit worden gezien als een voorafspiegeling van onze kerkenfusie in 2020.
Wim Hoogstraten, Urmond 23-01-2021

Historie/Monica Bosman, 28-01-2021

Bron: historisch archief van www.protestants-sittard.nl,
Nieuwsid: 5482, Subitem: 155.